

14. Дерев'ягін О.О. Удосконалення організації запобігання та розкриття квартирних крадіжок у курортній місцевості АР Крим // Кримський юридичний вісник КЮІ ОДУВС. – 2010. – № 1 (8). – С. 69-75.

Надійшла до редакції 01.02.2012

О.В. Карнаухов

кандидат юридичних наук
(Академія митної служби України)

УДК 348.98

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЗНАННЯ У СПРАВАХ ПРО КОНТРАБАНДУ

Розглянуто особливості реалізації теорії криміналістичного забезпечення розслідування злочинів на прикладі дізнання митних органів у справах про контрабанду; проаналізовано теоретичні погляди вчених-криміналістів, практику розслідування митними органами кримінальних справ про контрабанду з урахуванням особливостей, притаманних умовам виявлення та дізнання у злочинах цієї категорії, зроблено відповідні висновки.

Ключові слова: криміналістичне забезпечення, розслідування злочинів, система, дізнання, митні органи, особливості дізнання у справах про контрабанду.

Рассматриваются особенности реализации теории криминалистического обеспечения расследования преступлений, на примере дознания таможенных органов по делам о контрабанде; анализируются теоретические взгляды ученых-криминалистов, практика расследования таможенными органами уголовных дел о контрабанде с учетом особенностей, свойственных условиям выявления и дознания преступлений данной категории, делаются соответствующие выводы.

Ключевые слова: криминалистическое обеспечение, расследование преступлений, система, дознания, таможенные органы, особенности дознания по делам о контрабанде.

The article is devoted to the features of realization of theory of the criminalistics providing of investigation of crimes, on the example of inquest of custom authorities in matters about contraband goods. In the article the theoretical looks of scientific criminal lawyers, practical worker of investigation are analysed by custom authorities of criminal cases about contraband goods taking into account features peculiar to the terms of exposure and inquest of crimes of this category and corresponding conclusions are done.

Keywords: criminalistics providing, investigations of crimes, system, inquest, custom authorities, features of inquest in matters about contraband goods.

Постановка проблеми. Діяльність органів, що протидіють злочинності, потребує розробки всебічної перспективної наукової теорії, яка б сприяла підвищенню ефективності діяльності правоохоронних органів. Такою є теорія криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, якій у криміналістичній науковій літературі приділялася суттєва увага.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Розробкою окремих питань криміналістичного забезпечення займалися такі відомі вчені, як В.П. Бахін, Р.С. Белкин, К.І. Беляков [1], В.В. Матвієнко, В.І. Галаган [2], Н.С. Карпов [3], Ю.В. Попов [4], П.В. Цимбал [5], А.В. Старушкевич, Д.І. Сулейманов [6], Є.Д. Лук'янчиков [7], В.В. Лисенко [8], І.О. Ієрусалімов [9], А.В. Іщенко, А.Ф. Волинський, В.А. Волинський, К.Е. Дьомін, Д.А. Ісхизов, Д.В. Пузанков, П.Т. Скорченко, К.В. Чаплинський, В.В. Чурпіта і ін.

Аналіз поглядів учених свідчить про актуальність теорії криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, яка в науковому аспекті розробляє рекомендації щодо створення й використання криміналістичних засобів і методів суб'єктами розкриття і розслідування злочинів, а в практичному – реалізацію цих умов у повсякденній правоохоронній діяльності.

Метою нашої наукової статті є дослідження аспектів виникнення теорії криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, її наукового змісту, визначення особливостей дізнання митними органами у справах про контрабанду та формулювання наукового поняття криміналістичного забезпечення дізнання у справах про контрабанду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи історіографію поняття «криміналістичне забезпечення», слід зауважити, що вперше це словосполучення було запроваджено у науковий юридичний обіг В.В. Чурпітою, науковцем-криміналістом з Київської вищої школи МВС СРСР, який використав зазначений термін у дослідженні, присвяченому розкриттю та розслідуванню злочинів [10].

В етимологічному змісті термін «забезпечення» розуміється в аспектах, які запропоновані авторами Нового тлумачного словника української мови, а саме: 1) надання чи створення матеріальних засобів; 2) гарантування чогось [11].

Словник В. І. Даля слово «обеспечить» трактує так: «снабдить всем нужным, оградить от убытков, недостатка, нужды, от грозящей кому-либо опасности» [12]. Забезпечувати означає «постачати щось у достатній кількості, задовольняти певні потреби, створювати надійні умови для здійснення чого-небудь, захищати що-небудь від небезпеки» [13].

В юридичній науці і практиці поняття «забезпечення» не лише використовується дуже часто, але й несе дуже суттєве навантаження.

Так, у цивільному та господарському праві важливе значення надається виконанню цивільно-правових зобов'язань та забезпеченню позову. В адміністративному та адміністративно-процесуальному праві увагу акцентовано на заходах із забезпечення громадської безпеки. У кримінально-процесуальному праві врегульовується питання забезпечення цивільного позову в кримінальній справі та ін.

На цей час у науці криміналістиці існують два підходи, що формують уявлення про зміст теорії криміналістичного забезпечення.

Такі відомі сучасні українські вчені-криміналісти, як Є.Д. Лук'янчиков, І.О. Ієрусалімов та ін., розв'язуючи проблему криміналістичного забезпечення, визначили її як інформаційне забезпечення слідчої діяльності. На думку деяких російських учених, зокрема А.Ф. Волинського, В.О. Жбанкова та інших, ця проблема визначена через її сприйняття як техніко-криміналістичного забезпечення.

На наш погляд, обидва підходи не лише доцільні, вони суттєво збагачують і наповнюють сучасним змістом теорію криміналістичного забезпечення виявлення, розкриття та розслідування злочинів, але не в повному обсязі охоплюють її і, як результат, недостатньо повно відображають сутність самого явища – криміналістичного забезпечення.

Так, визначаючи цю теорію як «техніко-криміналістичне забезпечення», російські вчені умисно звужують визначення діяльності у порівнянні з його змістом, адже хоча технічна складова і наявна у цій діяльності, але не єдина, і тому, на наш погляд таке визначення не повною мірою розкриває багатогранність вищезазначеної діяльності.

Підтримуючи в цілому інформаційний підхід, зауважимо, що такий погляд на забезпечення розслідування злочинів має місце настільки, наскільки все у цьому світі за своєю суттю є інформацією.

Говорячи про теорію криміналістичного забезпечення слідчої діяльності, І.О. Ієрусалімов зазначав, що розробці такої теорії передувала багаторічний період накопичення знань про її об'єкт і предмет у структурі відповідних спеціальних теорій. Саме вони у своїй єдності і створюють інформаційний фонд, на якому базується теорія криміналістичного забезпечення. До наук, що сприяли створенню названої теорії, слід зарахувати насамперед криміналістику, кримінальний процес, управління, дидактику, психологію тощо. Спільний теоретичний базис у вигляді конкретних загальних положень, що однаковою мірою стосується кожної з них, поєднує названі науки в одну загальну систему [9].

На думку А.В. Іщенка, І.П. Красюка, В.В. Матвієнка, криміналістичне забезпечення розслідування злочинів слід розглядати як складне, багатопланове, комплексне поняття, головним змістом якого є самостійна специфічна діяльність вчених-криміналістів та практиків щодо розробки нових, пристосування відомих науково-технічних досягнень, а також їх впровадження у практику розслідування злочинів

з метою оптимального виконання її завдань [14].

Розуміючи термін «забезпечення» з позиції діяльнісного підходу, а саме як діяльність, автор погоджується з В.В. Матвієнком, який запропонував розглядати цей термін у двох аспектах: і як самостійну специфічну діяльність науковців-криміналістів та практиків з розробки нових, пристосування відомих науково-методичних досягнень, і як впровадження їх у практику розслідування з метою оптимального виконання її завдань [15].

Згідно з думкою В.В. Матвієнка, основа криміналістичного забезпечення існує відносно незалежно від процесу доказування, а тому потребує відповідного забезпечення реалізації; суб'єктами такого забезпечення будуть органи законодавчої влади, управління, а також науково-дослідні організації та навчальні заклади, наукові й практичні працівники, педагоги; взаємозв'язки і взаємовідносини між цими компонентами розподіляються за основними напрямками: правове (законодавче), організаційно-управлінське і наукове забезпечення [16].

Разом з тим зазначені автори, говорячи про криміналістичне забезпечення розслідування злочинів та усвідомлюючи велике значення цієї діяльності, виокремлювали в ній лише інформаційну частину і закладали її у фундамент наукових визначень, іноді не визначаючи її структуру.

Так, К.І. Беляков у раніше згаданій праці висвітлив теорію та практику інформаційного забезпечення розслідування злочинів, зупинившись при цьому на інформаційному аспекті процесу розслідування, методах та засобах його інформаційного забезпечення, можливостях застосування автоматизованих інформаційних систем у слідчій практиці.

Є.І. Макаренко зазначав, що загалом ці засоби (засоби криміналістичного забезпечення – *прим. авт.*) поділяються на три основні групи: процесуально-правові, оперативно-розшукові та науково-технічні (зокрема, техніко-криміналістичні).

І.О. Ієрусалімов, розглядаючи питання інформаційного забезпечення, використання науково-технічних досягнень при розслідуванні злочинів, відокремив організаційно-правовий, науково-методичний, інформаційний та інші аспекти цього поняття.

Суттєвий внесок у розробку проблеми наукового забезпечення судово-експертної діяльності та методики розслідування окремих видів злочинів зробив А.В. Іщенко [17].

Достатньо результативний аналіз науково-методичного забезпечення розслідування кримінальних справ був проведений у праці В.П. Бахіна і В.К. Лисиченка [18]. У подальшому науково-методичний аспект забезпечення розслідування злочинів розроблявся у дисертації І.В. Гори [19]. На думку автора, В.В. Матвієнко у згада-

ній вище дисертаційній роботі дійшов правильних висновків стосовно того, що інформаційне, наукове та науково-методичне забезпечення є складовими комплексної діяльності із забезпечення практики боротьби зі злочинністю.

А.Ф. Волинський, розглядаючи техніко-криміналістичне забезпечення як своєрідний вид діяльності, зазначає, що ця діяльність з одного боку, на створення умов постійної готовності суб'єктів розкриття і розслідування злочинів до використання в цих цілях криміналістичних методів і засобів, а з іншого – на практичну реалізацію розкриття і розслідування злочинів [20].

Запропонований погляд, на нашу думку, говорить про те, що А.Ф. Волинський пропонує покласти у надану вище схему все, що, на його думку, стосується криміналістичного забезпечення виявлення і розслідування злочинів, але, по-перше, як ми вважаємо, не слід визначати цю діяльність як техніко-криміналістичне забезпечення, тому що застосуванням цього визначення умисно звужується його зміст, залишаються поза увагою важливі питання щодо того, хто і як буде виявляти і розслідувати злочин, маючи на увазі аспекти підготовки посадових осіб правоохоронних органів, уповноважених на виявлення і розслідування злочинів, а саме організаційно-кадрове забезпечення.

І.О. Ієрусалімов визначав, що забезпечення – це система заходів, покликаних зробити можливим, дійсним і безумовним використання науково-технічного потенціалу [21].

Обґрунтовуючи необхідність належного криміналістичного забезпечення розслідування справ про контрабанду митними органами у формі дізнання, російський вчений О.О. Ескархопуло зазначав, що без криміналістичного забезпечення неможливо повною мірою проводити невідкладні слідчі дії [22].

Формуючи поняття криміналістичного забезпечення, на думку автора, слід застосувати системний підхід.

Центральним у такому підході є поняття системи. При цьому слід зауважити, що суттєві властивості системи визначаються не стільки властивостями сукупності елементів, скільки властивостями її структури, системоутворюючими зв'язками об'єкта [23].

Будь-яка система – це не тільки розподіл її складових на групи (тобто не тільки класифікація). Це не просто сукупність складових. Система – це така сукупність складових, їх груп, які мають певні взаємозв'язки між собою та середовищем [24]. Система – сукупність пов'язаних між собою елементів (предметів, явищ, поглядів, знань і т. п.), які становлять певне цілісне утворення, єдність [25].

На сьогоднішній день існує багато визначень цього поняття. Л. Берталанфі визначив систему як «комплекс компонентів, що взаємодіють», як «сукупність елементів, які перебувають у певних відно-

синах один з одним та середовищем» [26].

Тому, на наш погляд, систему слід розглядати, як впорядковану сукупність об'єктів, об'єднаних будь-якими зв'язками, що призначені для досягнення чітко визначеної мети найліпшим чином. Системний зв'язок – це комплексне поняття, що зумовлює існування декількох структур, за допомогою яких можна описати особливості будь-якої системи, у тому числі системи криміналістичного забезпечення дізнання у справах про контрабанду.

Тому вважаємо, що змістовне поняття криміналістичного забезпечення дізнання у справах про контрабанду як системи заходів та методів, що сприяють виявленню компетентними посадовими особами митних органів ознак контрабанди, не можна зводити лише до констатації факту наявності вказаних ознак. На наш погляд, діяльність митних органів з виявлення ознак контрабанди можна розділити на два види: 1) діяльність, спрямована на безпосереднє проведення митного контролю та митного оформлення осіб, у тому числі в межах розгляду справи про порушення митних правил, у ході якої виявляються ознаки контрабанди; 2) діяльність, що ініційована зовнішньою інформацією.

Криміналістичне забезпечення зазначених етапів діяльності з виявлення ознак контрабанди має вирішальне значення, тому що відсутність будь-якої складової цієї забезпечувальної системи не буде сприяти правильній кваліфікації діяння та встановленню обставин, які можуть мати значення.

Тому криміналістичне забезпечення виявлення цих ознак слід розглядати як обов'язкову складову боротьби з контрабандою, котра є одним з завдань митних органів. Розглядаючи термін «криміналістичне забезпечення», слід виходити з того, що поняття «криміналістичне» вказує на характер діяльності, а поняття «забезпечення» – на саму діяльність.

Сучасний стан правозастосовної діяльності митних органів з виявлення і розслідування контрабанди відображає особливості, які характерні лише для них і можуть бути визначені так:

1. Специфічна спрямованість діяльності дізнання митних органів, чітко визначена законодавством підслідність – виключно у справах про контрабанду.

2. Суб'єктами дізнання є не лише начальник митниці як органу дізнання, а й низка посадових осіб, призначених ним для здійснення провадження в конкретній кримінальній справі.

3. Фактична обмеженість повноважень дізнання митних органів яка полягає у тому, що митні органи не мають права на проведення оперативно-розшукових заходів, хоча ст. 103 КПК таке право надається.

4. Метою невідкладних слідчих дій, що провадяться дізнанням

митних органів, є не лише встановлення підозрюваної у вчиненні злочину особи, а і термінове збирання і аналіз усіх можливих даних, які можуть бути покладені в основу обвинувачення.

Таким чином, діяльність з криміналістичного забезпечення дізнання у справах про контрабанду, як було показано вище, має досить складний характер за рахунок її багатогранності, тому тільки одночасна робота у напрямках її нормування, розробки та використання технічних засобів, кадрової, організаційної підготовки та належного методично-інформаційного забезпечення у змозі забезпечити належний результат. Логіка побудови системи діяльності з криміналістичного забезпечення розслідування злочинів ґрунтується на тому, що складові системи криміналістичного забезпечення розслідування злочинів не суперечать один одному та при одночасній роботі всіх складових народжується новий результат.

Ми вважаємо, що наука криміналістика має розширити традиційні межі уявлення про її предмет та об'єкт шляхом розв'язання додаткових питань, які постійно постають перед практикою, позитивне вирішення яких сприятиме вдосконаленню діяльності правоохоронних органів з виявлення та розслідування злочинів. До того ж до компетенції криміналістики повинні належати й такі питання, над розробленням яких плідно працювали вчені-криміналісти, які розширюють традиційне уявлення про зміст цієї науки, а саме:

- нормативно-правова основа дій вищезазначених осіб та підрозділів, наявність нормативно-правової бази їх діяльності (законів, підзаконних актів, міжнародно-правових договорів) та визначення напрямів їх вдосконалення (К.В. Чаплинський та ін.);

- наявність технічних засобів, за допомогою яких посадові особи правоохоронних органів виявляють ознаки злочинів, які сприятимуть їх розслідуванню (А.Ф. Волинській, В.Ю. Шепітько та ін.);

- організаційно-кадровий аспект, який містить дані про навички та вміння посадових осіб, які будуть встановлювати ознаки злочину, наявність відповідних підрозділів правоохоронних органів, які організують роботу з виявлення та розслідування злочинів (К.В. Антонов, В.Д. Берназ, К.В. Чаплинський та ін.);

- наявність інформаційно-методичної підтримки діяльності уповноважених посадових осіб з виявлення і розслідування злочинів (І.О. Ієрусалімов, Є.Д. Лук'янчиков, В.Ю. Шепітько та ін.).

На нашу думку, будуючи систему криміналістичного забезпечення, першою складовою слід зазначити нормативно-правове забезпечення, адже діяльність з виявлення та розслідування злочинів повинна бути внормованою, тобто дозволеною у суворо визначених формах та способах на всіх рівнях правозастосування і не лише на рівні законів, а у тому числі і на рівні відомчих наказів та розпоряджень.

Нормативно-правовий аспект системи криміналістичного забезпечення дізнання у справах про контрабанду має право на особливе місце, тому що він не лише регулює відносини, які виникають у ході діяльності з криміналістичного забезпечення, а й будує та цементує зазначену систему, надаючи цій діяльності уявлення про належне. Вищезазначений аспект криміналістичного забезпечення дізнання у справах про контрабанду складають Конституція України, Кримінальний кодекс, Кримінально-процесуальний кодекс, Митний кодекс, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» і інші закони, накази ДМСУ, у тому числі і спільні накази, якими затверджені спільні дії правоохоронних та контролюючих органів та ДМСУ у ході митного контролю та митного оформлення щодо організації підрозділів митної служби, а також інші відомчі нормативні акти, що регулюють «озброєння» митних органів криміналістичними засобами і методами, ведення обліків тощо.

Наступною складовою вищезазначеної системи слід вважати технічне забезпечення. При цьому слід мати на увазі, що існує таких об'єктивних чинників, як виникнення і розвиток технічного аспекту криміналістичного забезпечення розкриття і розслідування злочинів, що зберігають своє значення і для криміналістичного забезпечення в цілому: науково-технічний прогрес, що спричинив науково-технічну революцію в другій половині ХХ ст., наслідком якої став бурхливий розвиток інформаційних технологій, а процес розкриття і розслідування злочинів – це процес збирання, дослідження і використання криміналістично значущої інформації; зміна взаємозв'язків у системі наукового знання, наукових знань, що зумовили синтез, якого з'явилися нові знання, котрі не знайшли свого місця в загальноприйнятій класифікації наук; суперечності науково-технічного прогресу, пов'язані з переоцінкою його місця і ролі в суспільному прогресі.

Обов'язковість наявності технічного забезпечення як складової системи з криміналістичного забезпечення підкреслює:

- по-перше, обов'язкову наявність технічних засобів у митних органів;
- по-друге, можливість використання ними цих технічних засобів у ході дізнання у справах про контрабанду.

Підходячи до формування системи з криміналістичного забезпечення дізнання у справах про контрабанду, що включає у себе виявлення та розслідування, не можна оминати і такий важливий аспект, як організаційно-кадрове забезпечення. Він формує стале уявлення про організацію і тактику виявлення та розслідування контрабанди, висвітлюючи саме питання організації підрозділів для виявлення і розслідування злочинів та їхньої взаємодії.

Ефективна діяльність з виявлення та розслідування злочинів не

може бути організована належним чином без використання наукової продукції, яку виробляють вчені-криміналісти у вигляді наукових теорій та рекомендацій з тактики проведення процесуальних дій та методики розслідування окремих видів злочинів, що будуються на результатах розробки криміналістичних теорій, які розкривають сутність предмета криміналістики та завдають напрям для подальшого його вдосконалення.

Висновки. Виходячи з обов'язковості державних органів, що здійснюють правоохоронну функцію через виконання дій, передбачених ст 4 КПК та ст. 11 МК, ми вважаємо, що під поняттям «криміналістичне забезпечення дізнання у справах про контрабанду» слід розуміти насамперед встановлений обов'язок державних органів імперативного характеру, що спрямований на виявлення потреби, розробку, створення та впровадження в діяльність митної служби засобів, а також створення умов та здійснення дій, передбачених законом для доказування, як реалізації владних повноважень у сфері кримінально-процесуальної діяльності у справах про контрабанду.

У зв'язку з цим, на наш погляд, криміналістичне забезпечення дізнання у справах про контрабанду включає:

- сукупність заходів, які проводяться в порядку, визначеному законодавством, та суб'єктами, уповноваженими на здійснення правоохоронної діяльності;
- засоби, використання яких сприятиме виявленню ознак контрабанди;
- нормативні умови, за якими відбувається діяльність з виявлення ознак контрабанди;
- методичне та інформаційне забезпечення правоохоронної діяльності митної служби.

Ми вважаємо, що терміну, який аналізується, властива певна сукупність ознак:

- суворе визначеність кола державних органів, діяльність яких спрямована на «криміналістичне забезпечення»;
- визначеність кола дій, яким спеціально уповноважені особи реалізують законодавчу вимогу щодо «забезпечення»;
- беззаперечна визначеність можливості проведення процесуальних дій;
- криміналістичне забезпечення лише у формі, передбаченій чинним законодавством, яке регулює питання реалізації митною службою діяльності з боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил.

З урахуванням зазначеного можна сказати, що криміналістичне забезпечення дізнання у справах про контрабанду – це постійна діяльність державних компетентних органів, спрямована на створення митним органам всіх можливостей для своєчасного виявлення ними

контрабанди шляхом нормативно-правового регулювання діяльності дізнання у митних органах (нормативно-правове забезпечення), їх технічного озброєння (технічне забезпечення), формування підрозділів СБК та ПМП та підготовку для них кадрів (організаційно-кадрове забезпечення), надання інформації та методичних рекомендацій щодо протидії контрабанді митними органами (інформаційно-методичне забезпечення).

Бібліографічні посилання

1. *Беляков К.И.* Совершенствование информационного обеспечения расследования преступлений на базе АИЛС: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. – К., 1993.
2. *Галаган В.И.* Использование следователем информации на первоначальном этапе расследования: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. – К., 1992.
3. *Карпов Н.С.* Использование передового опыта органов внутренних дел по раскрытию преступлений с целью совершенствования криминалистической тактики и методики: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. – К., 1989.
4. *Попов Ю.В.* Совершенствование информационного обеспечения следственной деятельности органов внутренних дел на основе использования методов информатики: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. – К., 1989.
5. *Цимбал П.В.* Совершенствование использования научно-технических достижений в расследовании преступлений: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. – К., 1992.
6. *Сулейманов Д.И.* Концептуальные основы использования информации при раскрытии преступлений: Дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. – К., 1997.
7. *Лук'янчиков Є.Д.* Інформаційне забезпечення розслідування злочинів (правові і тактико-криміналістичні аспекти): Дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. – К., 1997.
8. *Лисенко В.В.* Проблемы криміналістичного забезпечення розслідування податкових злочинів: Дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. – К., 1997.
9. *Ієрусалімов І.А.* Информационное обеспечение научно-технических достижений в расследовании преступлений: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. – К., 1997.
10. *Чурпита В.В.* Использование сведений о способе преступления в криминалистическом обеспечении раскрытия и расследования // Криминалистическое обеспечение работы органов внутренних дел по укреплению законности и правопорядка, усилению охраны прав граждан: Сб. науч. тр. Акад. МВД СССР. – М., 1990. – С. 114-123.
11. Новий тлумачний словник української мови: У 3-х т. / В. Яременко, О. Сліпушко. – К., 1998.
12. *Даль В.И.* Толковый словарь живого великорусского языка: В 4-х т. – Т. 3. – М., 1991.
13. Словник української мови: В 10-и т. – Т. 3. – К., 1972.
14. Іщенко А.В., Красюк І.П., Матвієнко В.В. Проблеми криміналістичного забезпечення розслідування злочинів. – К., 2002.
15. Матвієнко В.В. Криміналістичне забезпечення методики розслідування злочинів: Дис. ... канд. юрид. наук. – К., 1999.
16. Іщенко А.В. Ієрусалімов І.О., Удовенко Ж.В. Теорія і практика криміналістичного забезпечення процесу доказування в розслідуванні злочинів. – К., 2007.
17. Іщенко А.В. К вопросу об организации научного обеспечения судебно-экспертной деятельности // Актуальные вопросы судебной экспертизы и криминалистики. – К., 1993. – С. 52-53.
18. Лисиченко В.К., Бахин В.П. Научно-методическое обеспечение практики расследования преступлений // Актуальные проблемы судебной экспертизы и криминалистики. – К., 1993. – С. 84-86.
19. Гора И.В. Научно-методическое обеспечение расследования преступлений: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. – К. 1996.
20. Волынский А.Ф. Технично-криміналістическое обеспечение раскрытия и расследования преступлений // Криминалистика. – М., 1999.
21. Ієрусалімов І.О. Забезпечення використання науково-технічних досягнень у

слідчій діяльності: Навч. посіб. – К., 2000.

22. Эскархопуло А.А. Дознание в деятельности таможенных органов // Правоведение. – 1993. – № 6. – С. 106-107.

23. Філософський словник соціальних термінів / Під заг. ред. д. ф. н. проф. В.П. Андрущенко. – К. – Х., 2002.

24. Берталанфи Л. фон. Общая теория систем – обзор систем и результатов // Системные исследования : Ежегодник. – М., 1969. – С. 19-24.

25. Философский энциклопедический словарь. – М., 2005.

26. Берталанфи Л. фон. История и статус общей теории систем // Системные исследования: Ежегодник. – М., 1972.

Надійшла до редакції 16.02.2012

С.В. Обшалов

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.1

ПРАВОВІДНОСИНИ У ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Розглянуто існування та розвиток правовідносин, що виникають при виконанні обов'язків, використанні прав органами дізнання та слідства з попередження, розкриття та розслідування злочинів.

Ключові слова: правовідносини, обов'язки, права, органи дізнання, слідчий, причини, наслідки, виконання, використання, кримінальне провадження.

Рассматривается существование и развитие правоотношений, возникающих при исполнении обязанностей, использовании прав органами дознания и следователями в предупреждении, раскрытии и расследовании преступлений.

Ключевые слова: правоотношения, обязанности, права, органы дознания, следователь, причины, последствия, исполнение, использование, уголовное производство.

Existence and development of legal relationships, arising up at execution of duties, exercising right the organs of inquest and investigators in warning, opening and investigation of crimes is examined in the article.

Keywords: legal relationships, duties, rights, organs of inquest, investigator, reasons, consequences, execution, use, criminal production.

Постановка проблеми. Науковцями вже широко розглядаються питання існування та розвитку правовідносин в оперативно-розшуковій та кримінально-процесуальній сферах здійснення кримінального провадження. Необхідність їхнього ефективного викорис-